

Zápis ze schůze ČNKA konané 24.09.2020 od 14:00 on-line formou na platformě Zoom

Přítomni: J. Palouš, M. Wolf, M. Bárta, J. Borovička, M. Brož, J. Grygar, P. Hadrava, P. Heinzl, V. Karas, Z. Mikulášek, D. Vokrouhlický.

Omluven: J. Kovář.

Hosté: O. Kéhar a S. Ehlerová (na bod III.).

Program jednání:

- I. Zahájení, kontrola zápisu z minulé schůze.
- II. Diskuse k organizaci doktorského studia astronomie, astrofyziky a příbuzných věd na českých VŠ.
- III. Informace o účasti ČR v *IAU Office for Astronomy for Education*
- IV. Výzvy IAU: Návrhy na pořádání symposií, na kandidáty do vedení IAU, na nové členy a na ocenění.
- V. Různé/Závěr.

I. Schůzi zahájil předseda ČNKA J. Palouš ve 14:00 přivítáním (on-line) přítomných. Následně konstatoval, že ČNKA je usnášeníschopný. Prvním bodem jednání bylo schválení programu schůze a kontrola zápisu z minulé schůze. Obojí bylo přijato bez připomínek.

II. Druhým bodem programu byla diskuse k organizaci PhD studia v oboru astronomie a astrofyziky na českých vysokých školách, zejména s ohledem na potřebu vyšší internacionalizace a přilákání kvalitních zahraničních uchazečů. Pilotní projekt v tomto směru probíhá v oboru 4F1 (Teoretická fyzika, astronomie a astrofyzika) na MFF UK, kde O. Pejcha zorganizoval webový portál pro vypsání témat disertačních prací, včetně případné finanční podpory studentů nad rámec běžného stipendia. Cílem je zajistit viditelnost tohoto portálu i na zahraničních univerzitách. Portál je nyní otevřen nejen pro interní školitele z MFF UK, ale i pro vedoucí témat disertací z řad pracovníků spolupracujících institucí (zejména ústavů AV), pokud jsou Oborovou radou MFF UK kvalifikováni jako školitelé. Webová stránka bude otevřena v říjnu, uzávěrka pro vypsání témat na rok 2020/21 je 30. listopadu. Nicméně je žádoucí případné návrhy neodkládat a kontaktovat O. Pejchu raději do poloviny listopadu. Počítá se s tím, že do dvou let se tento systém rozšíří i na další obory DS v rámci MFF UK a výhledově také na další univerzity. Jak také zaznělo v diskusi na koordinační schůzce k tomuto tématu konané na MFF UK, jejíž výsledky krátce ostatním členům ČNKA představili její přímí účastníci David Vokrouhlický, Petr Heinzl a Miroslav Brož, zahraniční studenti by měli získat technickou podporu ve věcech zajištění formálních náležitostí a praktických stránek pobytu v ČR jak od studijního oddělení tak od (akademické) agentury EurAxess. Otevřenou otázkou zůstává, jakým způsobem prakticky zajistit přednášky v angličtině pro tyto studenty ve smíšených (čeští i zahraniční studenti) kolektivech posluchačů.

III. Jako třetí bod jednání zazněla zevrubná informace Oty Kéhara, doplněná Soňou Ehlerovou, o zahájení činnosti Českého uzlu Výboru IAU pro vzdělávání (IAU Office of Astronomy for Education / OAE) – zkráceně NAEC.cz (National Astronomy for Education Committee – viz též bod III v zápise z minulé schůze). Jak informoval O. Kéhar ve své prezentaci, český NAEC zahájil svou činnost v polovině srpna 2020 ve složení O. Kéhar (předseda), M. Randa, M. Bursa, S. Ehlerová a M. Švanda. Výbor momentálně připravuje dokument mapující astronomické vzdělávání v ČR pod názvem „Astronomy education in the Czech Republic“. Již dříve představil i krátké video s prezentací na toto téma a zřídil diskusní mailovou konferenci na adrese cznaec@sirrah.troja.mff.cuni.cz. Začátkem října proběhne (virtuálně) na téma vzdělávání v astronomii mezinárodní konference *2nd Shaw IAU Workshop on Astronomy for Education*, jehož se zástupce českého uzlu hodlá zúčastnit s příspěvkem o využití astronomických katalogů ve výuce. S. Ehlerová doplnila k tématu informaci ze souběžně pracujícího Českého výboru pro popularizaci (National Outreach Committee / NOC) o koordinaci výukových a popularizačních aktivit v rámci středoevropského prostoru. Jde o iniciativu překladů popularizačních a výukových dokumentů do jazyků sousedních států a vytvoření jednotné databáze astronomických akcí pro veřejnost. V Polsku již existuje populární webová platforma *astroGPS.pl* (<https://www.astrogps.pl/>) pro interaktivní vyhledávání vzdělávacích akcí pořádaných

v Polsku, šlo by tedy o její rozšíření na celý středoevropský region. Databázi astronomických akcí, které se konají v ČR, by do centrálního registru prostřednictvím webového kanálu mohly (po úpravách softwaru) automaticky poskytovat stránky ČAS (<http://www.astro.cz>). Na zajištění této koordinované aktivity se organizátoři chystají podat mezinárodní projekt.

O. Kéhar informaci na téma „astronomy for education“ uzavřel nabídkou na sdílení sborníků z již proběhlých českých národních konferencí o astronomickém vzdělávání a příslibem zprávy z chystaného mezinárodního workshopu. Uvedl, že v současné době se činnost českého NAEC teprve rozbíhá a ze strany ČNKA není zatím vyžadována v tomto směru žádná zvláštní koordinační aktivita. ČNKA ústy J. Palouše poděkoval O. Kéharovi a S. Ehlerové za podanou informaci i vyvinuté úsilí na tomto poli, vyjádřil českému uzlu NAEC podporu v jeho další činnosti a požádal o průběžné informace o činnosti NAEC v budoucnosti.

IV. IAU, jako každoročně, uveřejnila několik výzev pro své národní členy a jejich komitety. Členy ČNKA s nimi seznámil předseda J. Palouš. Jde o výzvy k podání návrhů na

- IAU Symposia v roce 2021. Případný *Letter of Intent* je třeba doručit do sekretariátu IAU do 30. listopadu. Dosud se neobjevil žádný zájemce o organizování IAU Symposia z ČR.
- Kandidáty do vedení IAU. Volit se bude nový prezident, asistent generálního sekretáře a tři viceprezidenti. Ani v tomto případě nemá nikdo z ČR zájem kandidovat, zástupci českých astronomů v IAU se ve volbách přikloní ke kandidátům navrženým jinými astronomickými komunitami.
- Nové členy IAU v kategorii řádné a juniorské členství (návrhy podávány každoročně) a členství čestné (možno navrhnout jednou za tři roky, vždy před konáním Valného shromáždění IAU). J. Palouš obešle s touto výzvou všechny členy IAU v ČR s žádostí o vytipování a kontaktování vhodných uchazečů. Termín na podání přihlášky je do 15. prosince.
- Ceny IAU za nejlepší doktorskou disertaci roku 2020. Uděluje se každoročně jedna za jednu divizi. I tato výzva bude rozeslána všem členům IAU v ČR s žádostí o identifikaci vhodných kandidátů. K tomuto bodu poznamenal Marek Wolf, že paralelně s cenou IAU běží i podobná soutěž o nejlepší oborovou disertaci vyhlášená nakladatelstvím Springer.

V. V závěru schůze bylo diskutováno několik kratších bodů, které nebyly předem zařazeny na program jednání:

- M. Bárta zopakoval (viz zápisy z let 2018 a 2019 a závěry Panelové diskuse z dubna 2019) informaci o *Strategii inteligentní specializace výzkumu, vývoje a inovací (RIS3)*, která je zásadním vládním dokumentem, od něhož se bude odvíjet veřejná podpora jednotlivých odvětví. Bohužel, vědy o vesmíru v této strategii vůbec zmíněny nejsou, což může být důvodem k apriornímu vyloučení podaných návrhů projektu ze soutěže, zejména v projektových výzvách vyhlášených Evropskou komisí (bezprostředně zejména chystaný OP JAK). K diskusi o aktualizaci RIS3 pro roky 2021+ byly ustanoveny Národní informační platformy (NIP, ke každému hlavnímu tématu jedna). Výzkumné instituce mají možnost nominovat své zástupce do NIP. M. Bárta žádá reprezentanty institucí zúčastněných v ČNKA o podporu ve smyslu projednání požadavku na zahrnutí našich vědních oborů do RIS3 se zástupci daných organizací v platformách NIP, kde by tito následně náš požadavek prosazovali.
- J. Palouš informoval o přijetí *IAU Code of conduct* – souboru etických pravidel, k němuž je nutno se zavázat, pokud chceme organizovat jakýkoli meeting pod hlavičkou IAU.
- Přípravy na nové funkční období ČNKA. Současnému komitétu končí mandát na jaře 2021 a bude nutné přichystat nové volby a následné předání agendy nově zvoleným členům. V souvislosti s tím (seznam oprávněných voličů) je třeba nejprve aktualizovat národní databázi členů IAU – zařídí M. Bárta. Zúčastnění členové ČNKA se shodli na následujícím rámcovém plánu: (i) Poslední schůze ČNKA ve stávajícím složení v první polovině února 2021 (nutno do termínu schvalování nových členů IAU, který bývá každoročně 15.2.), (ii) volby nového komitétu s uzávěrkou do poloviny března, (iii) v dubnu 2021 společná schůze starého a nového komitétu spojená s předáním agendy.

Po vyčerpání všech témat byla schůze ukončena v 15:40. Datum příštího zasedání je předběžně stanoveno na začátek února 2021 – členové budou mít možnost vybírat z více termínů pomocí hlasování *Doodle poll*.